

Marken, tror jeg ikke gjælder. Landeveiene kunne ganske vist paralleliseres med Jernbanerne, men dog kun tilbørlig. For det Første er der den store Forskjel, at Landeveiene kun skulle forrente — hvis man vilde forlange Forrentning — Anlægget og Vedligeholdelsen, hvormod der ved Jernbanerne kommer een Ting til, nemlig Kjørselen paa Landeveiene. Jeg har aldrig hørt, at Staten i noget Land har paataget sig ikke alene at bygge Landeveiene og holde dem vedlige, men ogsaa at kjøre for Folk paa Landeveiene og saa ikke forlange fuld Verdii for Kjørselen (Fischer: Diligencer.) ja, al Kjørsel, Fragtkjørsel, Diligencekjørsel, Dagvognskjørsel, Afgang o. s. v. og saa ikke forlange fuldt Bederlag derfor. Jeg tror ikke, at det forekommer. Dernæst tror jeg, at der er een Ting, som gjør, at Ingen dog har tænkt paa, at Landeveiene skulde betale sig umiddelbart, og det er den simple Ting, at det er umuligt at opkræve Afgiften paa Landeveien; man kunde ikke have en Bom for hvert 10de Skridt, og Alle, som kjøre mellem to Bomme, betale ikke, og de, som kjørte over een Bom, kjørte maasse egentlig paa to Mil, hvor de kun betalte for een, altsaa var det positivt umuligt at opkræve Afgiften paa Landeveien, og det gjør en stor Forskjel. Endelig er der en tredie Ting; jeg indrømmer, at Staten byggede Hovedlandeveiene, og jeg indrømmer, at der kan være nogen Raason i, at Staten ogsaa bygger og finder sig i at lide et Tab paa de store Hovedjernbaner; men disse Jernbaner ere byggede, og det er ikke dem, der her er Tale om. Jernbanen fra Randers til Grenaa og fra Nyomgaard til Aarhus ere ikke af de store Hovedjernbaner. Foruden de store Hovedlandeveie eksisterer der ogsaa Noget, som hedder Amtsvæie, og Noget, der hedder Sogneveie, og Noget, der hedder private Veie; dem giver Staten sig ikke af med; lige saalidt skal Staten give sig af med Amtsjernbaner og Sognejernbaner og tilsidst Privatjernbaner, der ville blive forlangte indrettebe til at kjøre lige ind i Svermands Gaard. Dem skal den ikke indlade sig paa. Vi ere for Diebliffet stærkt ifærd med at bygge Amtsjernbaner; jeg tror, at det er rettest, at vi sige Stop nu, inden vi komme til Sognejernbanerne!

Formanden: Den ærede Ordfører for Udvalget har Ordet, jeg antager, for at afslutte Forhandlingen.

Ordføreren (Fessen): De Forhandlinger, der ere førte og navnlig de Foredrag, der ere fremsatte fra den sidste ærede Taler's Side, angaa egentlig Sagen i Almindelighed om, hvorvidt det er rigtigt, at Staten udreder Beføstninger paa Anlæg af Jernbaner, uden at kunne faae Renter af dem; og dette har jo været saa ofte Gjenstand for Debat, at jeg ikke tror, der er Anledning til igjen at komme ind derpaa. Jeg vil

i hvert Fald være overbevist om, at det vilde være ganske unyttigt, om jeg vilde forsøge paa at inddrage navnlig det ærede første kongevalgte Medlem (Andræ). Vi have hver sin faste Overbevisning om, hvad der i dette Spørgsmaal er det Rette, og det ville vi vistnok blive staaende paa i de næste 12 Aar, ligesom i de foregaaende 12 Aar. Men jeg tror dog at kunne sige, at jeg ikke har den Overbevisning, at nogen af de ærede Medlemmer vilde ønske Landet sat tilbage i den Urtilstand, hvori navnlig Sylland vilde have været, hvis der ikke var kommet andre Jernbaner tilstede end de, der kunde have forrentet sig, da der, som bekjendt, ikke er en eneste Jernbane, der egentlig forrenter Anlægskapitalen, undtagen de sjællandske. Tænkte de ærede Medlemmer sig ind i den Situation, hvori Landets og Statens Indtægter vilde have været, dersom Sylland og Fyn ikke vare forsynede med Jernbaner, tror jeg, de, naar de regne videre, ville komme til den Afsluelse, at Staten dog i Grunden havde gjort en ganske god Forretning ved at fremme Jernbaneanlæg her i Landet. Jeg vil endnu blot sige til det ærede Medlem ligeoverfor (Blom), at her har ikke været Tale om, at Staten skulde have nogen moralsk Forpligtelse til at kjøbe de østjydske Baner. Der har kun været Tale om, saa ofte der i det Hele har været Tale om at anlægge Jernbaner til Fordel for visse Egne eller at erhverve Jernbaner, at det er retfærdigt og billigt, at alle Statens Borgere komme til at staa under de samme Betingelser for Produktion og Omsætning, det ene Sted ligesom det andet, og at det kun vil kunne ske, naar man dels erhverver de Baner, som ere anlagte med et langt større Tilskud end, hvad man kan anse for billigt at paalægge Egnen, og dels fastsætter Tilskudet for de nye Baner, man vil anlægge, saa at det nogenledes kan svare til at repræsentere den Del af Kjøppen, som vedkommende Egne direkte have af Banen. Jeg haaber fremdeles, at det maa gaa i Opfyldelse, som den første ærede Taler paaede, at denne Sag tør anses for at have den almindelige Stemning for sig.

Formanden: Forinden vi gaa til Afstemning, har jeg for en Ødens Skyld ikke tilbageholdt den Bemærkning, at Forhandlingen idag sjenynlig har været meget forskjellig fra den sædvanlige 2den Behandling af Sager her i Thinget, mere lignende en første eller en tredie Behandling. Det Omne, der har været bragt paa Bane, og hvormed Forhandlingen har dreiet sig, har imidlertid, navnlig i sin Almindelighed, været saa vigtigt, og den Tid, der er tildelt Landsathinget til sine Arbejder, er saa rigelig, at jeg ikke har fundet det rigtigt at lægge Øindringer i Veien. Iøvrigt bemærker jeg, at, da der ikke er stillet Ændringsforslag og de to Paragrafer i Lovforslaget derfor vedtages uden formelig Afstemning,